

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΟΧΑΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
για την ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΖΑΜΒΙΚΗΣ

Γενικά Στοιχεία για την Μοζαμβίκη

Η Μοζαμβίκη συνορεύει με Τανζανία, Μαλάουι, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Νότια Αφρική και ε-Σουατίνη (πρώην Σουαζιλάνδη), ενώ έχει επίσης και ακτογραμμή συνολικού μήκους 2.500 χιλιομέτρων στον Ινδικό Ωκεανό. Λόγω θέσης διαθέτει ένα σχετικό γεωγραφικό πλεονέκτημα, αφού τέσσερεις από τις συνορεύουσες με αυτήν χώρες (Μαλάουι, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, και ε-Σουατίνη) δεν διαθέτουν διέξοδο στη θάλασσα (περίκλειστες χώρες) και ως εκ τούτου εξαρτώνται, έως ένα βαθμό, από τη Μοζαμβίκη για την μεταφορά ορισμένων προϊόντων τους από και προς τις διεθνείς αγορές. Ωστόσο, η γειτνίαση με τη Νότια Αφρική, η οποία είναι η πλέον ανεπτυγμένη οικονομία της περιοχής, σε επίπεδο υποδομών και υπηρεσιών (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, χρηματοπιστωτικά, κ.ά.) περιορίζει σημαντικά τα όποια οικονομικά/εμπορικά οφέλη.

Μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της, από την Πορτογαλία το 1975, ακολούθησε στη Μοζαμβίκη ένας εμφύλιος πόλεμος που διήρκησε 16 χρόνια. Το 1992 υπεγράφη Ειρηνευτική Συμφωνία ανάμεσα στο "Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Μοζαμβίκης-Frelimo", που είναι στην εξουσία, αδιάλειπτα από το 1975, και στο επαναστατικό κίνημα "Εθνική Αντίσταση Μοζαμβίκης-Renamo". Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, η Μοζαμβίκη έγινε αποδέκτης σημαντικών ποσών διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας, ενώ έλαβαν χώρα και διεθνείς πρωτοβουλίες ελάφρυνσης του συνολικού χρέους της χώρας (διαγραφή χρέους ύψους 25 δισ. \$ το 2005 από τη Σύνοδο χωρών της G8) καθώς και προγράμματα κοινής βοήθειας δωρητών, τόσο από άποψη όγκου βοήθειας όσο και από άποψη αριθμού συνεργαζόμενων οργανισμών/φορέων. Τον Οκτώβριο του 2013, μετά από σειρά ένοπλων συγκρούσεων, το κίνημα "Renamo" ανακοίνωσε ότι αποσύρεται από τη Ειρηνευτική Συμφωνία. Παρά την υπογραφή νέας Συμφωνίας (Σεπτέμβριος 2014), οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν και σημαντικός αριθμός πολιτών, για να αποφύγει τις εχθροπραξίες, κατέφυγε στο γειτονικό Μαλάουι.

Οι ειρηνευτικές συνομιλίες βρίσκονται σε εξέλιξη και έχει ξεκινήσει η διαδικασία με στόχο την ένταξη των μαχητών του "Renamo" στον κυβερνητικό στρατό. Εάν αυτή η προσπάθεια στεφθεί με επιτυχία, μπορεί να οδηγήσει σε τελική συμφωνία αφοπλισμού. Εν τω μεταξύ, υφέρπει και μια νέα, χαμηλού επιπέδου ισλαμική εξέγερση στο βόρειο τμήμα της χώρας (της πλούσιας σε φυσικό αέριο επαρχίας Cabo-Delgado), η οποία αν δεν διευθετηθεί εγκαίρως, θα υπάρξει περαιτέρω κλιμάκωση και εξάπλωσή της και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Το Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Μοζαμβίκης (Frelimo) και η Εθνική Αντίσταση της Μοζαμβίκης (Renamo) παραμένουν οι κύριες πολιτικές δυνάμεις της χώρας, ακολουθούμενες από το Δημοκρατικό Κίνημα της Μοζαμβίκης (MDM). Οι δημοτικές εκλογές, που πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο του 2018, επιβεβαίωσαν μεν την κυριαρχία του Frelimo, αλλά με το Renamo να κερδίζει σημαντικό έδαφος, επικρατώντας σε οκτώ Δήμους, από τους συνολικά 58 της χώρας, τους περισσότερους που έχει κερδίσει ποτέ (το MDM διατήρησε υπό τον έλεγχό του μόλις ένα Δήμο).

Οι προεδρικές, βουλευτικές και περιφερειακές εκλογές έχουν προγραμματισθεί να διεξαχθούν στις 15 Οκτωβρίου 2019. Για πρώτη φορά οι περιφερειάρχες θα εκλεγούν άμεσα από την εκλογική βάση και δεν θα διορισθούν από την Κυβέρνηση, αποτελώντας μια ριζική τομή στο υπάρχον πολιτικό σύστημα. Ωστόσο, παρά τα σημαντικά βήματα που γίνονται, η Μοζαμβίκη βαθμολογείται αρκετά χαμηλά όσον αφορά στην προστασία και προώθηση των πολιτικών και δημοκρατικών ελευθεριών (μόλις 4 στα 10), σύμφωνα με την Έκθεση του Economist Intelligence Unit (EIU). Όπως αναφέρεται, στην εν λόγω Έκθεση, υπήρξε μια σημαντική πτώση στην κατάταξη της χώρας, λόγω παρατυπιών και κρουσμάτων βίας κατά μελών της αντιπολίτευσης κατά και μετά τις δημοτικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο του 2018.

Βασικά οικονομικά μεγέθη

Η Μοζαμβίκη συνεχίζει να κινείται σε μια αργή πορεία ανάπτυξης μετά την κρίση χρέους του 2016. Οι μακροοικονομικές συνθήκες βελτιώνονται, αλλά οι οικονομικές επιδόσεις δεν έχουν ακόμη επανέλθει στα επίπεδα προ κρίσης. Η αύξηση του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος-ΑΕΠ εκτιμάται σε 3,3% το 2018, από 3,7% το 2017 και 3,8% το 2016. Αυτό είναι πολύ χαμηλότερο από την αύξηση του ΑΕΠ κατά 7% που επιτεύχθηκε κατά μέσο όρο μεταξύ 2011 και 2015. Περιορίστηκε η δυνατότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, καθώς η προσφορά πιστώσεων και η ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών παραμένουν περιορισμένες. Αναμένεται μικρή ανάκαμψη της ανάπτυξης, με εκτιμήσεις γύρω στο 4% του ΑΕΠ για το 2019, η οποία ενδέχεται να είναι υψηλότερη μεσοπρόθεσμα, εάν υλοποιηθούν οι επενδύσεις στην εξόρυξη/παραγωγή φυσικού αερίου.

Περίπου το 70% του πληθυσμού της Μοζαμβίκης (2018: 30,8 εκατ. κάτοικοι) ζει και εργάζεται στην ύπαιθρο. Πριν την έναρξη των εχθροπραξιών, η οικονομία της Μοζαμβίκης χαρακτηριζόταν ως μία από τις πλέον δυναμικές της αφρικανικής ηπείρου, με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης ΑΕΠ (7,4%). Η οικονομία της Μοζαμβίκης στηρίζεται κυρίως σε έργα μεγάλης κλίμακας στις βιομηχανίες αλουμινίου, εξόρυξης και ενέργειας. Ωστόσο παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της τελευταίας δεκαετίας η δημιουργία μονάδων εντάσεως κεφαλαίου στη Μοζαμβίκη δεν οδήγησε ούτε σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ειδικά έναντι του αυξανόμενου πληθυσμού νέων) ούτε και σε σημαντική μείωση της φτώχειας, με συνέπεια η Μοζαμβίκη να παραμένει μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου (με πληθυσμό 30 περίπου εκατ., κατά κεφαλή ΑΕΠ \$ 493 δολ., πολύ χαμηλότερου του μέσου όρου των Αφρικανικών χωρών).

Η ανακάλυψη αξιοποιήσιμων υπεράκτιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου, στο βόρειο μέρος της χώρας, και οι προοπτικές που διανοίγονται από την εκμετάλλευση αυτών των κοιτασμάτων, σε συνεργασία με ενεργειακούς κολοσσούς, όπως η ιταλική “ENI”, η αμερικανική “EXXON” και η εταιρεία πετρελαίων του Κατάρ “Qatar Petroleum”, δημιουργεί πολλά υποσχόμενες προσδοκίες για μελλοντική οικονομική ανάπτυξη.

Οι βασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης της Μοζαμβίκης είναι οι άμεσες ξένες επενδύσεις/ΑΞΕ (οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στον τομέα εξόρυξης) και οι δημόσιες δαπάνες. Οι ταχύτερα αναπτυσσόμενοι τομείς είναι της εξόρυξης ορυκτού πλούτου (ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων φυσικού αερίου όπως προαναφέρθηκε, άνθρακα και άλλων πολύτιμων ορυκτών), ο κατασκευαστικός τομέας, οι υπηρεσίες (χρηματοπιστωτικός τομέας) και οι μεταφορές/συγκοινωνίες, σε άμεση συνάρτηση με την ανάπτυξη υποδομών και έργων μεγάλης κλίμακας (γνωστών και ως “mega-projects”). Ο αγροτικός/γεωργικός τομέας, ο οποίος απασχολεί το 70% περίπου του πληθυσμού, δεν εμφανίζει ωστόσο τον ίδιο οικονομικό δυναμισμό. Η γεωργία και η ελαφρά βιομηχανία μπορούν ωστόσο να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη εάν μπορέσουν και ξεπεραστούν οι διαρθρωτικές τους αδυναμίες. Προοπτικές επίσης παρουσιάζει και η διακίνηση εμπορευμάτων από και προς το εσωτερικό της αφρικανικής ηπείρου (ιδίως προς τις περικόλειστες χώρες).

Τον Φεβρουάριο του 2019 η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) ενέκρινε χρηματοδοτικό πακέτο ύψους € 12 δισ. για τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα της Μοζαμβίκης. Η χρηματοδότηση αφορά διάφορους κλάδους της οικονομίας, όπου περιλαμβάνονται και οι τομείς της γεωργίας και της ενέργειας.

Τα φορολογικά έσοδα καλύπτουν το 60% περίπου του ετήσιου προϋπολογισμού της χώρας, τα οποία όμως αντλούνται από περιορισμένη φορολογική βάση, οπότε η διεύρυνσή της θεωρείται επιτακτική, ενώ τα μεγάλα έργα ανάπτυξης υποδομών τυγχάνουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης. Η χαμηλή εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού και οι ανεπαρκείς υποδομές της χώρας αποτελούν σημαντικά εμπόδια κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Παράλληλα, η εξωτερική βοήθεια που δίνεται στη Μοζαμβίκη μειώνεται σταδιακά, ενώ η αύξηση του εξωτερικού χρέους (για χρηματοδότηση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, ιδιαίτερα υπό μη ευνοϊκούς όρους δανεισμού) δημιουργεί ισχυρές πιέσεις για μέγιστη αποδοτικότητα των δημόσιων επενδύσεων.

Για τις δημόσιες επενδύσεις στη Μοζαμβίκη, ώστε να αποδώσουν τα αναμενόμενα, θα πρέπει να υπάρξει περισσότερη διαφάνεια κατά τη διαμόρφωση των επενδυτικών προτεραιοτήτων, να υπάρξει διασφάλιση της αποδοτικότητάς τους και υπέρβαση των αδυναμιών σχεδιασμού, αξιολόγησης, παρακολούθησης και υλοποίησής τους.

Τα πιθανά προβλήματα όσον αφορά στην αναπτυξιακή προοπτική της Μοζαμβίκης έχουν να κάνουν κυρίως με τις έντονες διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών (βασικά αγαθά) και την πολιτική αβεβαιότητα. Η διατήρηση πολιτικής σταθερότητας θεωρείται ζωτικής σημασίας, ώστε η χώρα να συνεχίσει να προσελκύει άμεσες ξένες επενδύσεις για ανάπτυξη υποδομών και αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού (θέσεις εργασίας). Οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης εμφανίζονται από ανήσυχοι έως και αρνητικοί με την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας και τη δυνατότητα έγκαιρης αποπληρωμής των δανειακών της υποχρεώσεων (Moody's: Caa3 stable, S&P: SD-selective default, Fitch: RD-restricted default). Αυτή η στάση ενισχύεται και από τη θέση που κατέχει η Μοζαμβίκη όσον αφορά στη διεθνή ανταγωνιστικότητάς της, η οποία συνεχίζει να παραμένει ανησυχητικά χαμηλή για συνεχόμενο μεγάλο χρονικό διάστημα 2015-2018 (Global Competitiveness Report: 133^η ανάμεσα σε 140 χώρες, UNCTAD: 126^η ανάμεσα σε 183 χώρες).

Δημόσια Οικονομικά

Οι επιπτώσεις της κρίσης χρέους, το 2016, συνεχίζουν να επιβαρύνουν τα δημόσια οικονομικά της χώρας. Οι μακροοικονομικοί δείκτες παρουσιάζουν μια μικρή βελτίωση (μείωση σε σχέση με το 2016 του δημοσίου χρέους και πληθωρισμού), αλλά οι οικονομικές επιδόσεις δεν έχουν ακόμη επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα.

Τα επίπεδα του δημοσίου χρέους παραμένουν μη βιώσιμα, παρά το γεγονός ότι το αυτό μειώθηκε από το 122% του ΑΕΠ (το 2016) στο 103% το 2017 και 102,5% το 2018, κυρίως όμως λόγω της ανατίμησης του εγχώριου εθνικού νομίσματος μετικάλ (Metical-MZN:

-συναλλαγματική ισοτιμία (2018): 1 \$ = 60,1 Metical-MZN , 1 € = 69,3 Metical-MZN

-συναλλαγματική ισοτιμία (2017): 1 \$ = 63,7 Metical-MZN , 1 € = 72,3 Metical-MZN

Εν τω μεταξύ, αυξήθηκε το ποσοστό του δημοσίου ελλείματος της κεντρικής κυβέρνησης, λόγω των αναγκών χρηματοδότησης του κρατικού προϋπολογισμού και κάλυψης των ελλειμμάτων των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Η Μοζαμβίκη εξακολουθεί να είναι σε αδυναμία αποπληρωμής ομολόγου ύψους \$ 850 εκατ. καθώς και δύο προηγούμενων δανείων (συνολικού ύψους \$ 1,2 δισ.). Η κυβέρνηση της Μοζαμβίκης κατέληξε σε κατ' αρχήν συμφωνία με το 60% των κατόχων των ομολόγων, αλλά η ολοκλήρωση της συμφωνίας εξακολουθεί να είναι σε εκκρεμότητα λόγω νομικών δυσκολιών, προσφυγών και ενστάσεων καθώς και απόπειρες ακύρωσης αυτού του χρέους μετά την αποκάλυψη παρατυπιών που προηγήθηκαν της διαδικασίας δανεισμού.

Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 3,5%, στα ίδια περίπου επίπεδα προ κρίσης, υποστηριζόμενος από μια προσεκτική εφαρμογή νομισματικής πολιτικής (σταθερό νόμισμα και σταθερές τιμές τροφίμων). Για πληρέστερη ενημέρωση παρατίθεται Πίνακας Βασικών Μεγεθών της Οικονομίας της Μοζαμβίκης για το χρονικό διάστημα 2013-2018:

Πίνακας Βασικών Οικονομικών Μεγεθών

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Πληθυσμός (σε εκατ.)	26,5	27,2	28,0	28,8	29,5	30,8
ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε \$)	644	651	579	417	449	493
ΑΕΠ (σε δισ. \$)	17,0	17,7	16,2	12,0	13,3	14,4
Μεταβολή ΑΕΠ	7,0%	7,4%	6,7%	3,8%	3,7%	3,3%
Δημόσιο Χρέος (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ)	53,1%	62,4%	88,1%	122%	103%	102,5%
Δημόσιο Έλλειμμα (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ)	-2,7%	-10,7%	-7,2%	-6,3%	-3,4%	-4,8%
Πληθωρισμός	4,3%	2,6%	3,6%	19,9%	15,1%	3,5%
Εισαγωγές (σε δισ. \$)	8,5	8,0	7,6	4,7	5,2	6,9
Εξαγωγές (σε δισ. \$)	4,1	3,9	3,4	3,3	4,7	5,2
Εμπορικό ισοζύγιο (σε δισ. \$)	-4,4	-4,1	-4,2	-1,4	-0,5	-1,7
Ανεργία	22,3%	22,2%	22,8%	24,3%	25%	24,9%
Συναλλαγματική ισοτιμία (2018): 1 \$ = 60,1 Metical-MZN , 1 € = 69,3 Metical-MZN						

Πηγή: FocusEconomics. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Εξωτερικό Εμπόριο (Εξαγωγές/Εισαγωγές)

Το 2018 η Μοζαμβίκη πραγματοποίησε εξαγωγές συνολικής αξίας 5,2 δις. \$, καταγράφοντας αύξηση 10,1% έναντι του 2017. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ποσοστό 82,2% των εξαγωγών της Μοζαμβίκης είχε προορισμό τις ακόλουθες χώρες: Ινδία (27,8%), Νότια Αφρική (19,2%), Ολλανδία (9,5%), Κίνα (5,8%) Σιγκαπούρη (5,8%), Ηνωμένο Βασίλειο (4,1%), Ιταλία (3,6%), Χονγκ Κονγκ (2,4%), Πολωνία (2,1%) και Ηνωμένες Πολιτείες (1,9%).

Ανά γεωγραφικές περιοχές, ποσοστό 47,7% των εξαγωγών της Μοζαμβίκης είχε προορισμό χώρες της Ασίας, ποσοστό 26,3% χώρες της Ευρώπης, ποσοστό 23,3% σε Αφρικανικά κράτη, σε χώρες της Βόρειας Αμερικής 2,1% και σε χώρες της Λατινικής Αμερικής 0,4%.

Τα δέκα σημαντικότερα εξαγόμενα προϊόντα της Μοζαμβίκης, κατέλαβαν, το 2018, το 93,4% του συνόλου των εξαγωγών:

1. Ορυκτά καύσιμα (κάρβουνο):	2,4 δις. \$ (46,9% των συνολικών εξαγωγών)
2. Αλουμίνιο:	1,3 δις. \$ (25,1%)
3. Μεταλλεύματα, σκωρία, τέφρα:	263,5 εκατ. \$ (5,1%)
4. Καπνός, προϊόντα αυτού:	215,9 εκατ. \$ (4,2%)
5. Πολύτιμοι λίθοι, πολύτιμα μέταλλα:	200 εκατ. \$ (3,9%)
6. Ζάχαρη, ζαχαρώδη προϊόντα:	191,9 εκατ. \$ (3,7%)
7. Ψάρια:	69,2 εκατ. \$ (1,3%)
8. Φρούτα και ξηροί καρποί:	66,2 εκατ. \$ (1,3%)
9. Χάρτος, χαρτικά:	50,7 εκατ. \$ (1%)
10. Ηλεκτρικά μηχανήματα, εξοπλισμός:	45,1 εκατ. \$ (0,9%)

Το 2018 η Μοζαμβίκη πραγματοποίησε εισαγωγές συνολικής αξίας 6,9 δις. \$, καταγράφοντας αύξηση σχεδόν 32,6% έναντι του 2017. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ποσοστό 71,6% των εισαγωγών της Μοζαμβίκης προέρχεται από τις ακόλουθες χώρες: Νοτ. Αφρική (33%), Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (9,5%), Κίνα (8,5%), Ινδία (7,8%), Γαλλία (4,4%), Πορτογαλία (4,2%), Ταϊλάνδη (2,3%) και ΗΠΑ (1,9%). Η Νότια Αφρική παραμένει διαχρονικά ο κυριότερος προμηθευτής των εισαγωγών της Μοζαμβίκης, αφού το 2018, ανήλθαν σε περίπου 2,1 δις. \$, που ισοδυναμεί με το ένα τρίτο περίπου του συνόλου των εισαγωγών της Μοζαμβίκης.

Τα κυριότερα εισαγόμενα προϊόντα είναι: μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός, οχήματα, καύσιμα, χημικά, μεταλλικά προϊόντα, δημητριακά, ηλεκτρικό ρεύμα, φάρμακα, τσιμέντο και τρόφιμα.

Συμμετοχή της Μοζαμβίκης σε περιφερειακές οικονομικές/τελωνειακές Ενώσεις και Συμφωνίες

Σε περιφερειακό επίπεδο η Μοζαμβίκη συμμετέχει στην Αναπτυξιακή Κοινότητα Νοτιοαφρικανικών Χωρών (Southern African Development Community-SADC), με 15 χώρες-μέλη (Αγκόλα, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Λ.Δ. Κονγκό, Λεσότο, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαυρίκιος, Μοζαμβίκη, Μποτσουάνα, Ναμίμπια, Νοτ. Αφρική, Σεϋχέλλες, εΣουατίνη/πρώην Σουαζιλάνδη, Τανζανία), που αποσκοπεί στην ενίσχυση της περιφερειακής βιομηχανίας, στην αύξηση των εμπορικών και επενδυτικών ροών και στην απελευθέρωση του περιφερειακού εμπορίου (προϊόντα και υπηρεσίες).

Η Ε.Ε. στις 10.6.2016, υπέγραψε, Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (Economic Partnership Agreement-EPA) με την ομάδα χωρών SADC. Η Συμφωνία τέθηκε σε εφαρμογή για Μποτσουάνα, Λεσόθο, Μοζαμβίκη, Ναμίμπια, Νότια Αφρική και εΣουατίνη, μετά και την τελική επικύρωσή της από την Μοζαμβίκη τον Φεβρουάριο του 2018 (η Μοζαμβίκη ήταν η τελευταία που την επικύρωσε). Η συμφωνία αυτή, λαμβάνει υπόψη το διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης των διαφόρων χωρών, με πρόβλεψη για σταδιακή και ασύμμετρη απελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών, προσφέροντας στις εξαγωγές προϊόντων από τη Μοζαμβίκη άμεση πρόσβαση στις αγορές των κ-μ της Ε.Ε. χωρίς καθόλου δασμούς και ποσοστώσεις. Από πλευράς της, η Μοζαμβίκη δίνει ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά της σε ποσοστό 86,2% των κοινοτικών προϊόντων

(ασύμμετρη απελευθέρωση). Για τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας SADC (όπως Αγκόλα, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Λ.Δ. Κονγκό, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαυρίκιος) προωθούνται επιμέρους συμφωνίες, στο πλαίσιο άλλων περιφερειακών ομάδων.

Συμμετέχει και στην εμπορική προτιμησιακή συμφωνία AGOA (African Growth and Opportunity Act) μεταξύ ΗΠΑ και χωρών υποσαχάριας Αφρικής. Η εν λόγω συμφωνία δίνει σημαντικά αυξημένη πρόσβαση στην αγορά των ΗΠΑ, καλύπτοντας περί τις 40 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής. Ένα ευρύ φάσμα προϊόντων της Μοζαμβίκης εξάγεται αδασμολόγητα στις Ηνωμένες Πολιτείες, με σημαντικότερη την πρόβλεψη για ατελή εξαγωγή ενδυμάτων που κατασκευάζονται στη Μοζαμβίκη, συμπεριλαμβανομένων των ενδυμάτων που κατασκευάζονται με ύφασμα τρίτων χωρών (αντίθετα δεν περιέχεται αμοιβαία μεταχείριση για τα προϊόντα των Η.Π.Α. που εισάγονται στη Μοζαμβίκη).

Επίσης, πρόσφατα η Μοζαμβίκη μαζί με το Ην. Βασίλειο και τις χώρες της Τελωνειακής Ένωσης Νοτιότερης Αφρικής (Southern African Customs Union-SACU), κατέληξαν σε Συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης. Η SACU είναι περιφερειακή τελωνειακή ένωση (περιλαμβάνει πέντε χώρες: Νοτ. Αφρική, Μποτσουάνα, Ναμίμπια, Λεσότο και Εσουατίνη) και προβλέπει την κατάργηση δασμών και ποσοτώσεων στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές. Η Συμφωνία SACU+M, η οποία θα τεθεί σε ισχύ μετά τις 31 Οκτωβρίου 2019 (ημερομηνία εξόδου του Ην. Βασιλείου από την Ε.Ε) θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις των εν λόγω χωρών να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις εμπορικές του συναλλαγές (εισαγωγές/εξαγωγές) με το Ην. Βασίλειο και μετά το Brexit (η συμφωνία με το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί ουσιαστικά επανάληψη των όρων που προβλέπονται στην υφιστάμενη Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης-Economic Partnership Agreement-EPA με την Ε.Ε.).

Έχει επίσης υπογράψει (21.3.2018), χωρίς ωστόσο να έχει επικυρώσει, τη συμμετοχή της στην Αφρικανική Ηπειρωτική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών-AfCFTA (African Continental Free Trade Area), η οποία περιλαμβάνει στους κόλπους της το σύνολο των χωρών της αφρικανικής ηπείρου (54 από τις 55 χώρες με εξαίρεση μέχρι στιγμής την Ερυθραία). Επιδίωξη αυτής της Συμφωνίας είναι να δημιουργηθεί η μεγαλύτερη εμπορική αγορά (1,2 δισ. κατοίκων) και οικονομικού μεγέθους άνω των 3,5 δισ. \$.

Σε διακρατικό επίπεδο έχει συνάψει προτιμησιακή εμπορική συμφωνία με το Μαλάουι (2005), ενώ βρίσκεται υπό ολοκλήρωση μια αντίστοιχη με την Ζάμπια.

Η Μοζαμβίκη συμμετέχει στο πλαίσιο του ΟΗΕ σε μια σειρά διεθνών Οργανισμών (UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNICEF, UNHCR, FAO, WHO, κλπ) καθώς επίσης και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου-ΠΟΕ. Η Μοζαμβίκη συμμετέχει επίσης και σε ορισμένους Διεθνείς Οργανισμούς, στους οποίους θεωρητικά δεν θα έπρεπε να ανήκει, όπως στον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης και στη Βρετανική Κοινοπολιτεία (υπήρξε πορτογαλική και όχι βρετανική αποικία).

Συμπεράσματα

Η διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας (λόγω της έκθεσης στις διακυμάνσεις των τιμών των εμπορευμάτων και των επερχόμενων γενικών εκλογών) και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης (μέσω βελτιωμένης οικονομικής διακυβέρνησης και αυξημένης διαφάνειας), αποτελούν τις κυριότερες προκλήσεις για την οικονομία της χώρας. Επιπλέον, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη στήριξη και ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα (π.χ. διαφοροποίηση από τη σημερινή γεωργία χαμηλής παραγωγικότητας).

Μια άλλη σημαντική πρόκληση αποτελεί η σταδιακή βελτίωση των δεικτών κοινωνικής πολιτικής (εκπαίδευση, υγεία, παροχή υπηρεσιών), οι οποίοι θα μπορούσαν, με τη σειρά τους, να βελτιώσουν τους οικονομικούς δείκτες, καθιστώντας ανταγωνιστική την οικονομία, ενισχύοντας ταυτόχρονα τους βασικούς κινητήριους μοχλούς ανάπτυξης.

Γιοχάνεσμπουργκ, 21 Οκτωβρίου 2019

Απόστολος Μιχαλόπουλος
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'
Προϊστάμενος του Γραφείου ΟΕΥ